

הפורחת בכל יום..

הניוז היומי של דרשו.

Dirshu
דרשו ד' ועוז
קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

יום רביעי כ' אדר תשע"ח | דף היומי בבלי: עבודה זרה נא.
דף היומי בהלכה: מסעיף ז' עד סעיף ט'. | לוח יומי מקוצר: עמוד 174 סימן ש"ב.
מוסר: מתחילת פרק ח' עד אות ג' "דבר זה דומה".
קנין חכמה הלימוד השבועי: פרק ד משנה א 'איזהו עשיר' עד משנה ד 'רבי יוחנן בן ברוקא'.

הדף היומי בהלכה

האם יש איסור 'טוחן' בהפיכת לחם לפירורים דקים כקמח?

מים ועשוהו גוש אחד של טיט, יש 'טוחן אחר טוחן'.
וכמו כן, יש אומרים שלא אמרו שאין טוחן אחר טוחן אלא בדבר שהתקבץ
ונעשה גוש אחד בידי אדם, וכגון קמח שנעשה גוש אחד על ידי הלישה, אבל
דבר שהתקבץ מאליו, וכגון עפר שנרטב במי גשמים ונעשה גוש טיט - יש
בו איסור טוחן.

[שו"ע שב, ז; ביאורים ומוספים דרשו, 38]

אחת מל"ט מלאכות האסורות בשבת, היא מלאכת 'הטוחן', שפירושה -
חלוקת גוף אחד לחלקים רבים. ויש מהראשונים שכתבו שדבר שנטחן, או
שבתחילתו לא היה גוף אחד, והתגבש ונעשה גוף אחד, אין בו איסור טוחן;
ובלשון הפוסקים - 'אין טוחן אחר טוחן'. וכן פסק הרמ"א.
ויש אומרים שאין כלל זה אמור אלא במאכלים - וכגון פת, שתחילתה בגרגירי
חיטה, אשר נטחנו לקמח, ושבנו ונעשו גוש אחד על ידי הלישה, ואין בה איסור
טוחן, ומותר לפוררה לפירורים - אבל בדברים אחרים, כגון עפר ששפכו עליו

הדף היומי בהלכה

האם מותר לומר לגוי לעשות מלאכה בשבת ב'שינוי'?

מלאכה דאורייתא ב'שינוי', כיון שעל ידי כך הופכת המלאכה לאיסור דרבנן.
וכן, מעיקר הדין, מותר במקרים אלו לומר לגוי לעשות מלאכה 'שאינה צריכה
לגופה', כיון שלדעת רוב הפוסקים איסורה מדרבנן; אך כיון שלדעת הרמב"ם
היא אסורה מדאורייתא, יש להעדיף עשיית מלאכה אחרת דרבנן, וכגון עשיית
המלאכה בשינוי.

[משנ"ב שב, לו, ושעה"צ מד; ביאורים ומוספים דרשו, 39]

אמירה לגוי לעשות מלאכה בשבת אסורה מדרבנן. כִּיתר איסורי שבת מדרבנן,
מכונה איסור זה בשם 'שבות', ואמירה לגוי לעשות איסור דרבנן מכונה 'שבות
דשבות'. אמירה זו מותרת במקרים שונים, ובין השאר, במקרה של 'צורך גדול'.
ודוגמה לדבר: מי שבגדו התלכלך והגוי יכול לנקותו באמצעות עשיית מלאכה
דרבנן, ואין לו בגד אחר, והוא נצרך לצאת עם בגד זה לרחוב - רשאי לומר
לגוי לנקותו באופן זה.
ובמקרים בהם מותר לומר לגוי לעשות מלאכה דרבנן, מותר גם לומר לו לעשות

הדף היומי בהלכה

איזה לכלוך מותר להסיר מהבגדים בשבת?

החד של הסכין). אבל אסור לשפשף את חלקי הבגד זה בזה מצדו החיצוני,
כיון שפעולה זו נראית כפעולה כיבוס רגילה.
ואם לאחר הסרת הכלוך לא ישאר כתם על הבגד - מותר להסירו רק מבגד
שאינו מקפידים על נקינותו; ואילו מבגד שמקפידים על נקינותו - וכמצוי בימינו
ברוב הבגדים - אסור להסירו, ולדעת ראשונים רבים, איסור זה הוא מדאורייתא.
[שו"ע שב, ז, משנ"ב לב, לד, לה רלו, וביה"ל ד"ה דהוין]

בגד שנדבק בו לכלוך של בוץ, או תבשיל, וכיוצא בהם - אם הלכלוך יבש,
פעמים שיש בהסרתו איסור 'טוחן', כגון אם מדובר בבוץ, או בתבשיל שיש בו
איסור טוחן, (וראה לעיל).
ואם אין בכלל משהו איסור 'טוחן', או שהוא לח, דינו כך: אם לאחר הסרת
ממשות הכלוך ישאר כתם על הבגד - מותר לשפשף את חלקי הבגד זה בזה
מצדו הפנימי, כדי שהלכלוך יפול; וכן מותר להסיר את הלכלוך בעזרת הצפורן,
או גב הסכין (= צדה הקהה של הסכין, ויתכן שמותר לעשות כן אף בעזרת צדה

למרון הגרש"ז אויערבאך זצ"ל היה חדר מיוחד שבו התבודד בלימודו ולא קיבל שום אדם. פעם היה להגר"י עדס ענין נחוץ ביותר, ושיער בדעתו שבוודאי מותר לו להכנס אל רבנו, והקיש על הדלת...

ליאריצייט מרון הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל - כ' אדר

נחוץ ביותר, ושיער בדעתו שבוודאי מותר לו להכנס לשטוח הענין, והקיש על הדלת. אולם כשפתח הגרש"ז את הדלת וראהו, אמר: "הגם אתה?? גם הקרובים ביותר רצוני שלא יפריעוני כאן!!".

כששמע זאת רבנו אמר שאכן מעשה כזה מעורר ביותר, לדעת מהי שקידה אמתית בתורה.

(כאיל תערוג)

כשנסבה פעם השיחה בבית מרון הגרא"ל שטיינמן זצ"ל על מעלת ומצות ההספד על חכם, אמר רבנו כי היום לא מצוי כל כך שיתעוררו הבריות באמת מההספדים, ללכת בארוחותיו ובדרכיו של הנספד. ואמר ת"ח אחד לפניו, שהוא הרגיש בעצמו התעוררות מההספדים על מרון הגרש"ז אויערבאך זצ"ל.

שאלו רבנו כגון מאי, ואמר: כגון ממה שסיפר תלמידו הקרוב הגאון רבי יהודה עדס שליט"א, שכידוע היה להגרש"ז חדר מיוחד בירכתי שכונתו 'שערי חסד' ששם התבודד בלימודו ולא קיבל שם שום אדם, ופעם היה להגר"י עדס ענין

פניני הפרשה

ר' דוד אויערבאך היה בטוח שר' שלום עומד לחטוף 'מנה' מהפקיד הנכבד. אך למרבה הפלא הגיב הפקיד ואמר: "מה אתה חושב, שאני לא יודע? אני אספר לך מה קרה, ומדוע אני הולך על רגליי..."

"בצעירותי הייתי בחור דתי, חסיד בעלזא. כנהוג לפני בר המצווה לקח אותי אבי לאדמו"ר הקדוש רבי אהרן מבעלזא כדי להתברך מפיו. עמדנו בתור, לפנינו היה יהודי נכה שהלך עם קביים. כשהגיע היהודי לפני הרבי, פנה הרבי ואמר לו: למה אתה לא הולך על רגליך? תזרוק את זה!

"היהודי לא הבין מה הרבי רוצה ממנו, הרי הוא משותק ברגליו מלידה. התמהמה, וזרק קב אחד. אמר לו הרבי: 'אמרת לך זרוק את שניהם ותלך?' האיש זרק את הקב השני, ולפליאת כולם התחיל ללכת כאחד האדם.

"אני הייתי בתור מיד אחריו. אמר לי הרבי: 'אתה ראתה מה שהיה כאן. דע לך, בשבת הראשונה שאתה תחלל, מה שהיה ליהודי הזה יעבור אליך.'"

"עברו שנים. בפולין הייתה תנועת ה'בונד' הסוציאליסטית שסחפה איתה רבבות מבני ישראל. גם אני הפכתי לחבר ב'בונד' עד שנהייתי בה מדריך לבני נוער. שנים הקפדתי, ולא חיללתי שבת. אך שבת אחת עשינו טיול, כל החניכים שלי עלו למשאית טיולים ואני יחד אתם. כשהמשאית החלה לנסוע נפלתי ממנה ונחבלתי, ומאז אני יכול ללכת על רגליי.

"השיב לו ר' שלום: 'כבר היית... כבר ראית... ואף על פי כן...'"

(ע"פ נר לשולחן שבת)

וביום השביעי יקיה לכם קדש שבת שבתון לה' (שמות לה ב)

"את המעשה הנורא הבא סיפר אאמו"ר הג"ר מנחם רוזנבליט שליט"א, ששמע אותו מהגאון רבי רפאל דוד אויערבאך זצ"ל ראש ישיבת שער השמים, גיסו של הגאון רבי שלום שבדרון.

"לאשה אחת שהתגוררה בשכונתו של רבי שלום שבדרון בשכונת שערי חסד, היה בן שאינו שומר תורה ומצוות, בשם משה, שהיה פקיד בכיר בממשלה. הוא היה נכה ברגליו ובעל רכב ממשלתי מהודר. בימים ההם, אדם בעל רכב היה נחשב מורם מעם...

"יום אחד כשבא האיש לבקר את אמו פגש בגיסים הגאונים רבי שלום שבדרון ורבי רפאל דוד אויערבאך. לפתע נחה על ר' שלום רוח תוכחה, פנה ואמר לפקיד בניגונו הידוע: 'מוישה, מוישה... פה אתה אדם חשוב מאוד, אבל לאחר מאה ועשרים שנה, הרי בסוף יעלו אותך להר המנוחות... וזה עלול להיות יום קר, כולם ילכו אותך, אבל בסוף אתה תישאר שם לבד. ושם אין אוטו, אין פקיד בכיר. מוישה, מוישה, מה יהיה אז..."

"ר' דוד אויערבאך היה בטוח שר' שלום עומד לחטוף 'מנה', והפקיד הנכבד יתפרץ עליו כבעס. אך למרבה הפלא ענה לו משה: 'מה אתה חושב, שאני לא יודע? אני אספר לך מה קרה, ומדוע אני הולך על רגליי.'

קנין חכמה - פרקי אבות

"בביתנו ענדה אשה עניה שסייעה לאמי בעבודות הבית. היא ענדה גם אצל אחרים, והצליחה לחסוך מעט כסף. פעם הלזותה לאחת מחברותיה מאה דולר, שהיה נחשב הון רב אצלה..."

באופן ארעי, ומשכר עבודתה חסכה מעט כסף.

"פעם אחת הוצרכה אחת מחברותיה, אשה עניה וגלמודה, לכסף, וביקשה ממנה הלוואה, ונתנה לה המשרתת מאה דולר, שהיה שקול כהון רב אצלה.

"לא ארכו הימים, ותמת האשה הלווה, ובמותה אבד החוב. בלווייתה הלכה האשה המשרתת אחרי מטתה ואמרה: 'אני מוחלת לך, הכסף מחול לך, אני מוחלת לך בלב שלם...'

"אמי שהלכה בצידה ושמעה דבריה, נתרגשה מאוד, ובלבה רחשה לה כבוד רב." (עטרה למלך)

אין לך אדם שאין לו שעה (אבות ד ג)

שח הגרא"י פאם זצ"ל:

"אין לזלזל בשום אדם, כי מעשי בני אדם נסתרים ואין אתנו יודע עד מה. אף אם נראה אדם בעיניך כקל שבקלים ופחות שבפחותים, יש לו איזו שעה שבה מזהיר הוא בזוהר של קדושה נפלאה, ולואי שהיו לנו שעות כאלו.

"זכורני סיפור אחד ששמעתי פעם מאמי הצדקנית ע"ה:

"בביתנו באה מדי פעם בפעם אשה אלמנה, אשה פשוטה מאוד, לעזור לאמי בעבודת הבית, ושכרה היה מועט כמובן. גם בבתיים אחרים שמשה כמשרתת

‘כושים דוברי אידיש’ שסירבו לקבל צ’ק, ומהו הדבר שביל גייטס לא הצליח לקנות

סקירה קצרה מפי עורך עלון ‘לקראת שבת מלכתא’ הרב משה הרמן על התכנים המיוחדים שיופיעו בעלון שיראה אור השבוע אי”ה

משנות לימודיו בישיבתו של הגר”מ שניידר בלונדון לצידו של בחור נוסף בשם ‘משה’ (רייכמן) – אשר נודע לימים כאחד מגדולי מחזיקי התורה, ועל נבואתו המדויקת של ראש הישיבה באשר לעתידם של שני התלמידים בעלי השם הזהה. ובינתיים, עד שהגליון יגיע אליכם, תוכלו לנסות לנחש בעצמכם איזה ‘משה’ מהם שימש כ’וועקער’ (מעורר הבחורים בבקרים), ועל איזה ‘משה’ הוטלה המשימה להשיג לחם מהמאפיות בלונדון עבור תלמידי הישיבה בתנאים הקשים של שנות המלחמה...

”בגליון מופיעות גם מקבץ עובדות מיוחדות בענין השליטה על מידת הכעס אצל גדולי ישראל, ביניהן עובדה נפלאה שסיפר מרן הגרא”מ שך על מרן הגר”ח גרודז’נסקי שהבליג בשתיקה על מטח האשמות שוא, על הגרא”י פינקל שדיבר בשבחם של אברכים שהתפרצו לביתו בליל שבת ומחו על אחת מהוראותיו, ועל המהדיר הנודע רבי שבתאי פרנקל, שלא הניד עפעף כאשר כוס הקפה של עוזרו נשפכה על כתב יד יקר שהושג בעמל והון רב.

”עוד תקראו השבוע בגליון, כיצד הצליח הרבי מנדבורנה זצ”ל, כילד בן 12, להשיג כמות נכבדה של עצי הסקה ליהודי מחנה דז’ורין באוסטריה הקופאים מקור. כיצד קנה הגר”י גוטסמן בנין בשכונת רחביה בסכום של 150 אלף דולר בהכרעת גאב”ד טשעבין, מבלי שהיתה בידו פרוטה. ועל מנהל הכולל שיום לפני ראש חודש עוד לא היה בידו מאומה לתשלום המלגות, ופנה לאברך הראשון שנקלע בדרכו וביקש את עזרתו.

”כל זאת, לצד פרפראות על הפרשה, שיחות ורעיונות מגדולי המגידים, הלכות אקטואליות בענין קריאת פרשת פרה, סיכומי הדף היומי בהלכה, ועוד ועוד, כמיטב המסורת מדי שבוע בשבוע. קראו ותחי נפשכם.”

כמדי שבוע אנו מביאים את השיחה השבועית עם עורך עלון ‘לקראת שבת מלכתא’ הרב משה הרמן, המספק לנו סקירה קצרה ותמציתית על התכנים המיוחדים שיראו אור השבוע בעז”ה בעלון השבועי.

”פרשת השבוע, ויקהל פקודי, פותחת בציווי על שמירת השבת. מעשה נפלא מובא בגליון השבוע, על מרצה יהודי מבוקש בתחומו שהוזמן להרצות בכינוס של חברת מייקרוסופט העולמית, אך משהתברר לו כי האירוע יחול בשבת ביטל את השתתפותו, וגם הון עתק שהציעו לו המארגנים לא שינה את החלטתו. הדברים התגלגלו לאוזני בעלי החברה ביל גייטס, שהתבטא על כך במשפט מעניין ביותר שגרם לקידוש ה’ גדול.

”עוד בהקשר לנושא זה מובא בגליון סיפור מופלא על ראש ממשלת בריטניה שהתערב בסכום עתק עם בכיר סִינִי על נאמנותו של רוטשילד ליהדות; על ‘כושים דוברי אידיש’ שהחזירו צ’ק נדיב שקיבלו ממחלל שבת; זאת לצד גילוי מעניין – מדוע בבית הגר”ח קרליץ שליט”א לא משתמשים בשבת בחשמל מהגנרטור אלא רק בנרות ולוקסים.

”עוד תוכלו לקרוא בגליון, על אֵילו גדולי ישראל בירך הגר”ח קנייבסקי שליט”א ברכת ‘ברוך שחלק מחכמתו ליריאיו’, ועל רופא בעל שם עולמי שיצא מגדרו בהתפעלות בחדרו של הגר”ש אלישיב, למשמע חמש שאלות קולעות ומדויקות בתחום התמחותו שהפנה אליו מרן זצ”ל.

”יריעה מיוחדת הבאנו השבוע בגליון, גדושת אמירות ועובדות נפלאות מגדולי ישראל בעניין כבוד אמת וכובוד מדומה, וביניהן מעשה שהיה עם מרן ה’חפץ חיים’ שמנע מהגאון רבי אהרן בקשט ‘לברוח’ בסיום נאומו, והגאון שהתיישב ב’מזרח’ בעצמו טרם שיכבדוהו, כדי להמתיק במקצת את גולת הכבוד המרה. “עוד תוכלו לקרוא בגליון השבוע, לקט מרתק מזכרונותיו של הגר”מ שטרנברג

פעם ניסו המשמשים לשכנעו לנסוע לאחד ההרים המושלגים ולשאוף אוויר צח ובריא, אך הרבי סירב. "מה יש שם? - פני יהושע? ר"ן על נדרים? מה יש לי להפש שם?..."

זאת התורה אדם פי ימות באהל | לקט עובדות על התמדתו המופלאה של כ"ק מרן אדמו"ר בעל 'ישועות משה' מוויז'ניץ זצ"ל - לרגל יום הירצויט
כ' אדר

הרה"ג רבי יעקב מרדכי (הגר) שהזמן יבער לך
"ניתן לומר שהדבר העיקרי בהדרכות קדשו היתה הקריאה והצו לנצל את הזמן; הוא היה אומר 'עשה לך שרף', 'עשה' אותיות 'שעה' - די צייט זאל דיר ברענען [שהזמן יבער לך]. בכל עת קרא הרבי להקדיש את הזמן - את הימים, השעות והשניות - לשם ה' ותורתו ולהיזהר מביטולם לריק.
"את היסודות הללו, כמו את מכלול דרכי עבודת ה' בקדושה ובטהרה ע"פ מסורת צדיקי בית ויז'ניץ, החדיר בעוז ובתעצומות בהמוני שומעי לקחו שצמאו לדברותיו, באלפי שיחות קודש שנאמרו ונשנו בבית מדרשו מדי שבת בשבתו ומועד במועדו, ובשיחות הדרכה תכופות לתלמידי הישיבות ולבני החבורות. וכן בכל פעם, לדוגמה, כשאחד הגיע להתברך מרבנו לרגל יום הולדתו, אמר: 'נישט פארברענגאן די צייט' וזירז בכל עת שלא לבטל את הזמן" (מפי חדב"נ הגה"צ רבי מנחם ארנסטר).
יש שם פני יהושע?

"כשהרבי היה במנוחה בשווייץ, היה יושב כל היום בחדרו ולומד ללא הפסקה. פעם ניסו המשמשים לשכנעו לנסוע לאחד ההרים המושלגים ולשאוף אוויר צח ובריא, אך הרבי סירב. 'מה יש שם? פני יהושע? ר"ן על נדרים? מה יש לי לחפש שם? וכשהמשמשים ענו לו שהרבי ייסע להרים והם יביאו את ספרי הפני יהושע והר"ן וכל מה שהרבי יבקש, חייך הרבי ואמר: 'נו, מדוע צריכים להטריח ולטלטל את הספרים להרים, אפשר להישאר כאן וללמוד ללא הפרעה.' "היה שם אחד שלא הירפה וניסה שוב לומר שבהרים ניתן לראות מפלי מים מרהיבי עין שמביאים להרחבת הדעת ולמנוחת הנפש, ענה הרבי: 'כדי לראות מים זורמים לא צריך לנסוע להרים, ניתן לפתוח את הברז ולראות כיצד המים זורמים, וחזר ללמוד בהתמדה ולא אבה לשמוע יותר" (מפי נכדו הרה"ג רבי ברוך שטרנבוך).

(הרב טוביה פרינד, 'המודיע', י"ט באדר תשע"ז)

"ידיעת התורה של רבנו זי"ע ושליטתו בכל מכמניה, היו הודות להתמדתו ויגיעתו בה כבר מנערונו. כבר אז הבחינו בהתמדתו כי לגדולות נוצר. ככל שגדל והתבגר, לא ידעה התמדתו גבולות. לעיתים למד בחברותא עם אחד מחריפי האברכים בבית מדרשו של ה'אהבת ישראל', הגה"ח ר' מאיר מגיד זצ"ל. באחד הלילות, השעה היתה כבר מאוחרת, אך בעזרת הנשים אשר בבית המדרש עדיין ישב הרבי בצוותא עם רבי מאיר, ויחד התעמקו בשי"ך מוקשה בהלכות 'חושן משפט'.

"שעות של לימוד כבר היו מאחוריהם, יחד הגו והעמיקו בדברי השי"ך, זמן תפילת ערבית הגיע, ולאחר שהתפללו הוסיפו להגות בתלמודם. כשהשעה כבר התאחרת, אמר לו ר' מאיר, היות שרגיל להשיכים קום מוקדם, צריך הוא ללכת כבר. הרבי, שעדיין לא היה שבע רצון מהבנת דבריו הקדושים של השי"ך, נשאר בבית המדרש להגות לבדו.

"בארבע לפנות בוקר, כבר הגיע ר' מאיר לביהמ"ד, ונפעם לשמוע את קולו הערב של הרבי, החוזר על דברי השי"ך ההוא, כשעומד עדיין באותה תנוחה שבה עזב אותו ביום האתמול, ולומד את אותו השי"ך! כשהבחין בו הרבי, קרא אליו בחיבה: 'יש לי כבר פשט בדברי השי"ך'" (מפי חדב"נ הגה"צ רבי מנחם ארנסטר).
עדיין עם השטריימל והקאפטן

"שמעתי פעם מכ"ק מרן אדמו"ר מערלוי זצ"ל, ששבת פעם אצל זקני זצ"ל בשווייץ, בסיום ההבדלה במוצ"ש עברו כל הנוכחים להתברך בברכת 'א גוטע וואך', ולאחר מכן נכנס הרבי מערלוי לחדרו של רבנו לברך ולהתברך, אולם כבר מצא את רבנו זצ"ל יושב ע"י השולחן והוגה בגמרא, בהתמדה ובחיות 'כבחור צעיר' - כהגדרתו. דקות ארוכות הביט הרבי מערלוי זצ"ל בהנאה בלימודו של רבנו זצ"ל, ולאחר מכן ניגש לברך ולהתברך.

"למחרת ביום ראשון עם שחר הגיע הרבי מערלוי לאכסניית זקני זצ"ל ומצא את רבנו כשהוא הוגה בהתמדה, תוך שישב באותו מקום ועם אותה גמרא, עדיין עם השטריימל והקאפטן!... ההבדל היה רק שדפי הגמרא זזו כבר בדפים רבים קדימה... - כה סיפר הרבי מערלוי זצ"ל ממה שראו עיניו" (מפי נכדו

מה קל יותר - לא לדבר לשון הרע, או לא להאמין ללשון הרע?

ציור: יואל וקסברגר

הצטרפו אלינו ללימוד היומי בספר חפץ חיים:

זה דבר שאינו קל כלל, אבל שלא להאמין ללשון הרע - זה יותר פשוט, שהרי כל הנמצא בחברת בני אדם יודע עד כמה נכונים דברי החפץ חיים' שאמר 'שרובם שקרנים וכולם גזמנים', והנסיון מוכיח שכשבודקים כל סיפור לאמיתו, מתברר שהוא שונה לגמרי מהאופן בו הוא סופר והועבר לאנשים.

וכותב עוד החפץ חיים', כי גם על שמיעת לשון הרע, אף שאין בדעתו לקבל את הדבר, יש איסור מן התורה, כיון שהוא על כל פנים מטה את אוזנו לשמוע את הדיבור האסור. אמנם, יש חילוק בין איסור קבלה לאיסור שמיעה, שאם שמיעת הסיפור עשויה להועיל לו בעתיד [אם אכן הוא אמת], וכגון שהיה בדעתו לעבוד אצל אותו פלוני, או להשתתף עמו בעסק מסוים או להשתדך עמו - מותר לו לשמוע כדי לחוש בלבד, אך לא להאמין. וכן אם זה לתועלת אחרים, שרוצה לחקור אם הדבר נכון כדי להוכיח לאותו פלוני וכדומה, מותר, כי כוונתו לתועלת ולא כדי לשמוע את גנות הזולת.

היום מתחילים כלל ו' מהלכות לשון הרע, העוסק באיסור קבלת ושמיעת לשון הרע. בגדר איסור קבלת לשון הרע כותב החפץ חיים', דהיינו שאסור להאמין בלב שהסיפור אמת, כי על ידי זה יבוזה בעיניו מי שנאמרו עליו הדברים. בהגהות 'באר מים חיים' כותב החפץ חיים' כי אין איסור להאמין לעצם העובדות ששמע, אלא לגנאי הנובע מהן. בביאורים ומוספים שבמהדורת 'דרשו' מביאים בזה מדברי האחרונים, שלפי זה ישנה עצה נפלאה שלא להיכשל בקבלת לשון הרע: מי שמרגיל עצמו לדון כל אדם לכף זכות, נמצא שמותר לו להאמין לעצם הסיפור, שהרי אין חברו מתגנה על ידי זה, שהרי ידון אותו מיד לכף זכות.

ומביאים על כך מה שסיפר הגר"ה זקס, שאמו ע"ה (בתו של הח"ח) התבטאה בפניו, שלדבר לשון הרע זה בידו של האדם, אבל היאך ניתן לומר לאדם שלא להאמין? והשיב לה שאדרכא, לא לספר לשון הרע כאשר היצר בוער בקרבו,

המוסר היומי

האם היית לומד משיכור כיצד להתנהג?

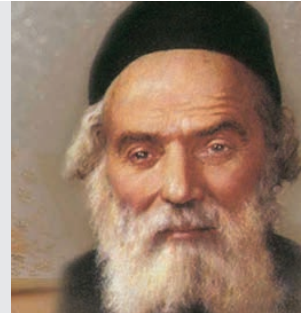
מתוך לימוד המוסר היומי בספרי החפץ חיים:

יותר ממלקיות שלנו. ולפעמים יסוּב שיקבל מלקיות גם בזה העולם. וכדרך שאמרו חז"ל: אף על פי שבטלה סנהדרין, דין ארבע מיתות לא בטלו; מי שנתחייב סקילה נופל מן הגג וכו'.
ודברי השי"ת בתורתו הקדושה לא יתבטלו ולא ישתנו חלילה מפני אנשים שוטים שמפקירים אותה, כי מול דברי ה' החיים והקיימים, מה נחשבים המה בני אדם אשר ימיהם עלי חלד קצובים, וכציץ השדה כן יציצו לימים הקצובים אשר ניתנו להם, ועד מהרה יבולו ואינם. ובשביל סכלותם לא ישתנו חלילה דברי אלהים חיים הקיימים לנצח!

[תפארת אדם פרק ח, בשינויים קלים]

פעמים שאדם נכשל בעוון ומתרגל בו מצד שהוא רואה שדבר זה הוא הפקר בעיני הרבה מחבריו ולא נחשב בעיניהם לעוון כלל, ועל כן נתרשלו ידיו משמירתו. אבל באמת, אילו יראה שיכורים כלוט מתחברים עם גויים במשתה יין ואוכלים עמהם בשר נבילה, היעלה על דעתו ללמוד מהנהגת שיכורים ולעשות כמעשיהם. ואף בענייננו כן - וכי בשביל שאלו נשתכרו ונשתגעו בשכרות היצר עד שאבדו את דעתם והפקירו את נפשם לילך לאבדון, גם זה ישתכר כמותם ויפקיר את נפשו?!

הלא על כל עוון יש מלקיות, ואף שבימינו אין רשות ביד בית דין להלקות אותו, ידע בבירור כי יקבל שם מלקיותיו על ידי מלאכים רעים, וגרוע הרבה

רק למחרת נודע הדבר. כשהתחיל הגשם לרדת שלחו אנשי חברת 'סולל בונה' פועלים לכסות את חביות המלט שלהם, אך בחשכת הלילה טעו הפועלים וכיסו את החביות של הקבלן שומר המצוות, במקום את החביות של סולל בונה

שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲשֶׂה מְלֶאכֶה וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי יָהִי לָכֶם קָדֶשׁ שַׁבְּתוֹן לַיהוָה (שמות לה ב)
 "ששת ימים תעשה מלאכה". וכי ממתי מלאכת האדם נעשית מעצמה? לכאורה צריך היה להיות כתוב: "ששת ימים תעשה מלאכה"?
 שאלה נוספת על אזהרה זו של התורה הקשה החפץ חיים זיע"א: מדוע בשביל להזהיר על שמירת השבת, יש להזכיר כי "ששת ימים תעשה מלאכה"? ובישובה תתישב גם הקושיא הראשונה.

שאלה זו שאל החפץ חיים את אחד הסוחרים הגדולים בעיר צרניקוב שברוסיה, וזה היה סיפור המעשה כפי שהביא הגאון רבי יעקב ניימן זצ"ל בספרו דרכי מוסר:

הוא מביא מעשה ששמע מפי החפץ חיים בעצמו, כשפעם אחת הגיע החפץ חיים לעיר צרניקוב ושמע שיש שם בעיר יהודי בעל בית חרושת המעסיק פועלים יהודיים בשבת! נכנס אליו החפץ חיים ודיבר על לבו שיפסיק את העבודה בשבת, וימנע מלגרום חילול שבת לו ולעובדיו היהודים. ענה לו בעל בית החרושת: אני מרוויח בכל יום ארבעת אלפים רובל מהתוצרת של בית החרושת, וכי רוצה אתה שאפסיד כתוצאה מן השביתה בשבת סכום כל כך גבוה בכל שבוע?

אמר לו החפץ חיים, שהוא אינו צודק כלל ואין לו ממה לחשוש, כי משמירת השבת לא מפסידים, ולעומת זאת מחילול השבת רק מפסידים! והמשיך החפץ חיים לשכנעו בזכות של שמירת השבת, והביא מדברי הפסוק "ששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי שבת וינפש", ושאל, וכי בשביל אזהרת שמירת השבת, צריכה התורה להזכיר את ששת ימים שבהם מותר לעשות מלאכה? מה זה נוגע לעניין אזהרת המלאכה ביום השבת? אלא ביאר החפץ חיים במתק לשונו: בוודאי שהתכוונה התורה לומר בזה לאדם, שאחד תלוי בשני, אם הינך רוצה שתהיה לך מלאכה בששת ימי השבוע, זה בתנאי שביום השביעי שבת וינפש, אבל אם לא תנפוש ממלאכה ביום השביעי, אז גם בששת ימי השבוע לא תעשה לך מלאכה, ותפסיד את כל עסקיך ופרנסתך!

לשמע דברים אלו ענה לו בעל בית החרושת בלעג... מה הרבי חושב? וכי פסוק אחד בחומש יעמיד את בית החרושת שלי ללא עבודה עשרים וארבע שעות בכל שבוע??

זמן קצר אחרי השיחה הזו שהתקיימה בין החפץ חיים לבין בעל בית החרושת, נכנסו הבלשביקים לרוסיה, וכבשו בסערה גדולה את כל הערים והמושבות, ובין שאר פעולותיהם שם החרימו את כל בתי החרושת ובתי המלאכה, ואיתם גם את בית החרושת שהיו בבעלותו של אותו האיש, וממש ברגע האחרון הצליח בעל בית החרושת עצמו בדרך נס לברוח בעירום ובחוסר כל, אבל שמח שזכה להינצל ממות ודאי. בראותו את אשר עבר עליו נזכר בדברי החפץ חיים ומיד הריץ לו מכתב בו הודה וכתב: עכשיו אני רואה שדבריו צודקים ואמיתיים! אכן יש בכוחו של פסוק בחומש לשתק את בית החרושת!

מעתה גם מתורצת הקושיא הראשונה שהובאה בראשית המאמר מדוע כתבה התורה "ששת ימים תעשה מלאכה" והרי המלאכה לא נעשית מעצמה? אלא שגם מלאכת ששת ימי השבוע לא נעשית בידי האדם בלבד אלא היא נעשית בזכות שמירת השבת "ששת ימים תעשה מלאכה" - אם ביום השביעי שבת וינפש!!!

מעשה נוסף שמחזק מאד את הלבבות ליסוד זה כי השבת מקור הברכה, קרה בימי הבראשית של הקמת המדינה. בתקופה ההיא שהתחילה עליה גדולה של שארית הפליטה לארץ ישראל החלה תנופה גדולה של בניה בכל רחבי הארץ, וישובים רבים נבנו באותה תקופה. קבלן אחד שומר מצוות זכה במכרז לבניית שכונה בעיר חדשה שהוקמה אז, כאשר בבניית השכונה הסמוכה זכתה חברת 'סולל בונה'.

בימים ההם העלות הכספית הגבוהה ביותר בענף הבניה הייתה של רכישת המלט, כי הוצרכו לקנותו ולהביאו מחוץ לארץ תמורת הון רב. הקבלן שומר המצוות הזמין כמות גדולה של מלט והמתין בצפייה להגעת המשלוח, אלא שלתדהמתו וצערו הרב ההזמנה הגיעה ביום שישי אחרי הצהריים, בארגזי עץ ללא כיסוי. כיון שהימים היו כבר ימי סוף האביב, לא חשש הקבלן להשאיר את שקי המלט כשהם מגולים.

אבל הלא יאומן קרה ואחרי הצהריים של אותו יום שישי כשכל המלט היה מונח באתר הבניה והפועלים כבר חזרו לעיר מגוריהם יפו, התקדרו פתאום השמים בעננים, והיה נראה שבכל רגע עלול להתחיל גשם זלעפות. בשיחה שקיים הקבלן עם הפועלים, הציעו הם שכיון שאם ירד גשם הרי כל המלט ירטב ויתקשה ולא יהיה ראוי כלל, וההפסד הכספי יהיה עצום! אין ברירה אחרת אלא שהם יסעו לאתר הבניה עם משטחי קרשים כדי לכסות את החביות היטב. אולם בדיקה מהירה של הקבלן העלתה שהזמן שנותר עד שבת הוא קצר והוא חשש שפועליו יגיעו בנסיעה זו לחילול שבת רח"ל. כיון שהוא היה איש ירא אלוקים הוא אמר להם בנחרצות: 'אני אינני מוכר את השבת תמורת כל הון שבעולם, ואני מזהיר אתכם שאף אחד לא יעז לחלל את השבת עבורי גם לא כדי להציל את כל רכושי שעלול לרדת לטמיון!!! ואכן בליל שבת התחילו לרדת גשמים עזים בכל רחבי הארץ, והיה ברור שכל המלט שנמצא באתר הבניה נאבד ונפסד.

אולם יהודי יקר זה ערך את שולחן השבת שלו בפנים מאירות, שר את הזמירות כרגיל, למד חומש ורש"י ועסק באמירת תהילים כהרגלו כאילו שום דבר לא קרה! ולא יקרה! באמונת איתן בדברי חז"ל כי השבת מקור הברכה! בצאת השבת אחר שהבדיל על היין, החל להרגיש את פעימות לבו ולחשוב על ההפסד הגזול באיבוד הכמות הגדולה של המלט שעלתה לו בדמים ויגיעה רבה, ועכשיו ירד הכל לטמיון! מיד קם ונסע למקום הבניה, אולם כשהגיע לשם הופתע ונדהם ממראה עיניו!!!! כל חביות המלט שלו היו מכוסות היטב בקרשים, פחים ורצפה למשש את הנס בידי, הוא תחב ידו לתוך אחת מחביות למראה עיניו ורצה למשש את הנס בידי, הוא תחב ידו לתוך אחת מחביות המלט, והנה הוא יבש לחלוטין וטוב לשימוש, הוא כבר התחיל לחשוב על הנס הגדול שקרה לו על מלאכי עליון שנשלחו אליו משמים כדי לכסות את חביות המלט בזכות שמירת השבת....

רק למחרת נודע הדבר. כשהתחיל הגשם לרדת שלחו אנשי הנהלת חברת 'סולל בונה' פועלים לאתר הבניה כדי לכסות את חביות המלט שלהם, אך בחשכת הלילה הגיעו הפועלים בטעות לאתר הבניה של מיודענו הקבלן שומר התורה והמצוות וכיסו את החביות שלו במקום לכסות את החביות של סולל בונה, וכך ניצל רכוש... בזכות שמירת השבת שהיא מקור הברכה!!!